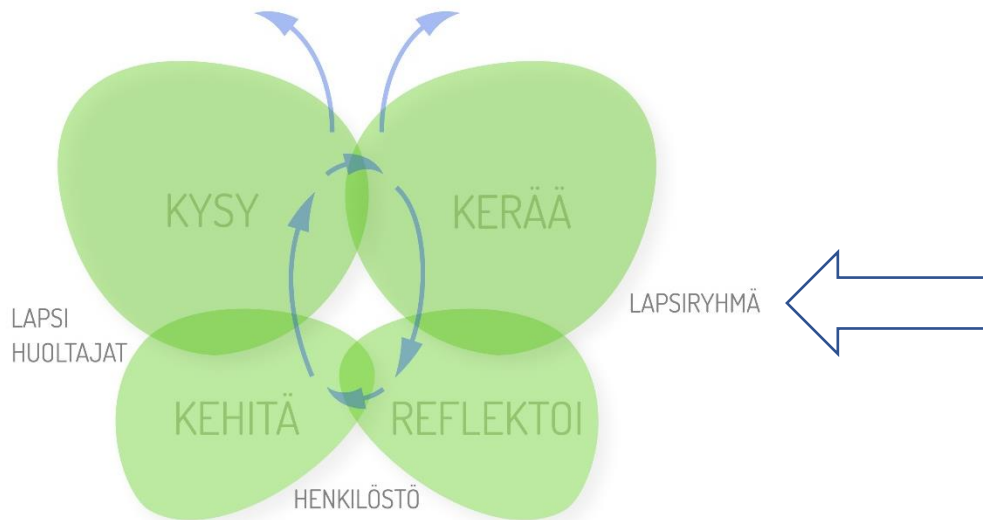

Lapsiryhmän toiminnan taso

Pedagoginen dokumentointi järjestyy edellä mainitusti neljään vaiheeseen: **Kysy, kerää, reflektoi ja kehitä**. Pedagoginen dokumentointi mahdollistaa lapsilähtöisen toiminnan suunnittelun ja kehittämisen.

Kysy

Pedagogisen dokumentoinnin avulla lapsiryhmän mielenkiinnon kohteet ja yhteisen oppimis- ja tutkimusprosessi mahdolliset aiheet tulevat näkyviksi ja käsiteltäviksi. Ilmiöpohjaisen oppimisen ja varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan suunnittelussa pedagoginen dokumentointi on kuin sykloni, joka imee lasten mielenkiinnon kohteet ja tarpeet, oppimisen alueet ja pullauttaa ulos laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin ja lasten hyvinvointiin tähtäävää arkea.

Pedagogisen dokumentointi lähtee liikkeelle kysymyksestä, joka ohjaa työskentelyä

Esimerkki 1.

Pedagoginen toiminta avaa silmät arjen käytänteille lasten näkökulmasta.

Miten lapset kokevat arjessa toistuvat käytänteemme esim. siirtymä-, ruokailu- ja lepotilanteet?

Kasvattajat tuskastelivat iltapäivän siirtymätilannetta. Miksi nämä lapset eivät innostu pukemaan? Kaikki vain hajoavat jonnekin nurkkiin. Ja jotenkin nämä on saatava ulos itsemääräämisoikeutta kunnioittaen?! Mikä tässä nyt mättää? Joku keksi videoida tilanteen. Päätettiin, että videota katsottaessa kiinnitettäisiin huomiota oppimisympäristöön ja aikuisen toimintaan siinä. Kun videota tarkasteltiin tiimipalaverissa, huomattiin että pukemista ohjaavat kuvat olivat liian korkealla, aikuisen vuorovaikutus oli negatiivissävytteistä ja eteisessä oleva lelunurkkaus aiheutti hämmennystä. Sovittiin, että kuvat siirretään alemmas, lelunurkkauksen eteen nostetaan sermi ja aikuinen istuu itse alas ja ohjaa pukemista kuvien kautta. Uusi toimintatapa kirjattiin ryhmän omaan varhaiskasvatussuunnitelmaan. Tilanne alkoi nopeasti helpottaa.

Esimerkki 2.

Metsäretkellä lapsia pyydettiin kuvaamaan kiinnostavia asioita. Moni lapsi oli ottanut kuvan oravan nakertamista kävyrungoista. Kuvia tarkasteltiin päiväkodissa yhdessä lasten kanssa. Katsomishetkessä lapset kertoivat mitä jo tietävät oravista ja mikä otuksissa heitä kiinnostaa. Kasvattajat videoivat keskustelun ja katsoivat sen tiimipalaverissa. Lyhyeltä videoklipiltä nousi esiin monia mielenkiintoisia ajatuksia ja kysymyksiä oravaan liittyen: ”Sen häntä on niin pörröinen! Millaisen pesän orava rakentaa talveksi? Miten ihmeessä turkin väri voi muuttua? Kenen kanssa orava leikkii?” Kasvattajat laittoivat lasten ottamat kuvat ja kysymykset eteisen seinälle. Tästä tehdään oravaprojekti! [Linkki oravavideoon](#)

Esimerkki 3.

Pedagoginen dokumentointi auttaa hahmottamaan lasten vertaissuhteiden verkostoa.

Millaisia vertaissuhteita ryhmässämme on? Onko kaikilla lapsilla läheisiä ystävyys- ja leikkisuhteita?

Kaisa on juuri aloittanut uudessa lapsiryhmässä. Leikkiin mukaan pääsemisessä on haasteita. Kaisa on ujo lapsi ja lapsiryhmässä on hyvin vakiintuneet vertaissuhteet. Sensitiivinen kasvattaja Milla pohtii kenen lapsen kanssa yrittää saada Kaisa leikkimään? Milla ei haluaisi tilannetta, jossa ujo Kaisa tulee mahdollisesti torjutuksi. Miten tästä voisi saada tietoa? Milla muistaa, että viimeisyksisessä koulutuksessa mainittiin jotain sosiogrammista. Esiin kaivetuista muistiinpanoista selviää, että sosiogrammi voisi olla käyttökelpoinen tapa kuvata lapsiryhmän suhteita ja auttaa etsimään Kaisalle sopiva leikkikaveri. Tehdään se!

[Linkki hyvät käytännöt sosiogrammi](#)

Kerää

Kun tavoite on selkeä, lähdetään pohtimaan, miten siitä voi saada tietoa. Tarkastellaan asiaa esimerkin 3. pohjalta

- Millaisilla keinoilla voimme saada tietoa lasten vertaissuhteista?
- Voisiko [sosiogrammin](#) lisäksi leikkitilanteiden videoinnista olla hyötyä?
- Mitä tietoa lapsihaastattelut voisivat tuottaa lasten kokemuksesta omasta vertaissuhteistaan? Voisiko lapsia pyytää ottamaan valokuvia tärkeimmistä leikkikavereistaan?
Mitä tietoa vanhemmat voisivat tuoda asiaan liittyen?

Tietoa voidaan tuottaa keräämällä seuraavia dokumentteja:

- [Medialeikin](#) keinoin videoimalla ja kuvaamalla, jolloin kuvausohje, ”ota kolme kuvaa tai 6-10 sekunnin mittaista videoklippä”, rajaa tuotuvan aineiston määrää helpommin analysoitavaksi
- Lapsihaastattelujen avulla
- Leikki- ja ohjaustilanteiden valokuvaamisella, videoinnilla ja havainnoinnilla vapaasti tai strukturoidusti
- Piirroksin ja äänittein
- saduttamalla ja kuvista kertomalla
- pysähtymällä lasten kysymysten äärelle

Ennen kuin pääsemme analysoimaan dokumentteja lasten, vanhempien ja kasvattajatiimin kesken, on tarpeellista jäsentää dokumentteja. Tämä voi tapahtua esimerkiksi keräämällä olennaista tietoa ryhmän seinälle, viemällä niitä lapsen kasvun kansioon tai digitaaliseen portfolioon tai tuottamalla niistä esimerkiksi e-kirja.

Tässä kaksi esimerkkiä:

https://www.dropbox.com/s/pu3infqm04qoveg/MVI_0881.MP4?dl=0

https://www.dropbox.com/s/4yul2uism28zwl8/MVI_0882.MP4?dl=0

Reflektoi

Yhdessä tiimin kanssa

Kun ilmiöstä on riittävästi dokumentteja (esimerkiksi videopätkiä, haastatteluja, lasten ottamia kuvia), istutaan alas yhdessä analysoimaan niitä tavoitteen suunnassa. Tämä tapahtuu yhteisessä keskustelussa esimerkiksi tiimipalaverissa.

- Mitä videonpätkästä näkyy lasten vertaissuhteista?
- Jääkö joku leikkitilanteissa aina yksin tai onko vain näennäisesti mukana leikissä?
- Mitä lapset nostavat esiin omissa kuvissaan?

Yhdessä lasten kanssa

Dokumentteja, esim. lasten ottamia valokuvia, reflektoidaan eli tarkastellaan keskustellen myös lasten kanssa. Keskeistä onkin järjestää tälle keskustelulle tilaa ja aikaa varhaiskasvatuksen arjessa.

Esimerkissä 2. edellisellä viikolla otettuja kuvia tarkastellaan yhdessä lasten kanssa maanantaiaamupäivisin. Sanna ryhmässä on oravateema. He ovat metsäretkillä kuvanneet kokemuksiaan ja mielenkiintoisia asioita. Lapsia kiinnostaa erityisesti oravat. Sanna ja lapset kokoontuvat katsomaan kuvia. Sanna auttaa lapsia kertomaan ja muistelemaan mieluisia asioita, kuten seuraavasta esimerkistä käy ilmi:

Reflektointi lasten kanssa tuottaa valtavasti tietoa, jota voidaan hyödyntää pedagogisen toiminnan suunnittelussa – lasten mielenkiinnon kohteiden ja tarpeiden sekä oppimisen alueiden yhdistämisessä – yhdessä koko tiimin kanssa. Seuraavassa haastattelussa Sanna kertoo mitä kaikkia asioita hän sai selville reflektiohetkestä, kuinka ja kenen kanssa hän aikoo tietoa hyödyntää.

Ryhmän yhteiseen prosessiin (arjen tilanteet, vertaissuhteet, projekti/ilmiöoppiminen) liittyvää tietoa voidaan jäsentää esimerkiksi:

- käsitekartoiksi
- projektiseinälle/näyttelyiksi
- lasten töitä esiin laittamalla ja liittämällä siihen dokumentaatiota kuinka työ on syntynyt
- projektkirjoiksi/e-kirjoiksi
- jollain muulla tavalla

Kehitä

"Jos se ei näy, kun tulet sisään, sitä ei ole olemassa" toimii hyvänä johtolauseena pedagogisen dokumentoinnin toteuttamiselle ja esittämiselle lapsiryhmässä ja sen oppimisympäristössä. Dokumentoinnin, jäsentämisen ja analyysin jälkeen palaamme alkuperäisiin kysymyksen äärelle:

- Mitä saimme selville lasten vertaissuhteista?
- Miten kehitämme toimintaa tämän tiedon varassa?
- Mitä muospaineita lisääntynyt ymmärrys tuottaa?
- Miten muutamme käytänteitämme, arkeamme, tapaamme ohjata, päivärytmiämme?

Lopuksi pedagoginen aineisto kannattaa tallentaa ja paketoita jotenkin; lasten kaverisuhteista kertovat haastattelut hänen omaan digitaaliseen portfolioonsa ja lasten ottamista kuvista voi koota vaikka ryhmän kaverikirjan.

Jotta dokumentointi olisi pedagogista, tulee lasten ja huoltajien olla osallisia prosessista. Pedagogisessa dokumentoinnissa lapsi ei ole koskaan pelkästään dokumentoinnin kohde, vaan aktiivinen pedagogisen tiedon tuottaja. Lapsetkin siis kuvaavat ja kertovat omasta näkökulmastaan kuvien kautta.

